

облдержтелерадіокомпанії відбулося свято, на яке до режисера і автора передачі приїхало до 400 її героїв і багато шанувальників.^{8,9}

У 1999 році вийшов друком перший том книги Ганни Секрет „Будьмо знайомі”. Урочиста презентація незвичайного видання відбулася 1 квітня 1999 року в залі Вінницької державної телерадіокомпанії. Це видання можна назвати незвичайною енциклопедією Поділля, що буде цікавим людям різного віку. На жаль, наклад видання становить всього тільки 300 примірників. Герої книги – відомі люди як Вінниччини, так і всієї України.¹⁰

Передачі Ганни Секрет – це завжди результат копіткої праці і невтомних пошуків, притаманні справжньому досліднику. Своїми фільмами про долі людей вона пише історію Поділля, відтворює сторінки, які в минулі часи були втрачені. Про незвичайну долю сільської жінки із села Чернявка Лідії Титаренко, яка під час Другої світової війни потрапила до Італії, а згодом повернулась на Україну, було створено у 2000 році фільм „Здрастуйте, сеньйоро Грасселлі!”, який став лауреатом Міжнародного телефестивалу у Ялті.¹¹

На сьогодні Ганна Секрет створила майже півтори тисячі телефільмів.¹² Її дороги щороку ведуть до рідного села. Саме для них, своїх односельців, вона влаштовує вже третій рік поспіль на своїй батьківській садибі в рідному селі Правилівка Оратівського району літніми вечорами концерти „під зорями”. В липні – серпні до Правилівки приїздять відомі артисти, письменники, художники, меценати, фольклористи. На сільському подвір’ї збираються дорослі і малі, приносять з собою стільці і займають в „залі” місця. Кілька годин триває незвичайне дійство, але ніхто не розходиться, бо справжнє спілкування, живий звук та особлива атмосфера панують тут. Автор був свідком однієї з таких зустрічей, яка зібрала сотні людей з села Правилівка та навколишніх сіл Оратівського району. На „липневі посиденьки”, як їх називають односельці, завітали голови місцевих рад сіл Синара, Чернявка, Животівка. Для своєї рідної Правилівки Ганна Василівна є справжнім меценатом.¹³

Ганна Василівна продовжує нові пошуки. Її невтомна праця привертає увагу багатьох людей. Роки діяльності вимережані багатьма подяками, відзнаками, нагородами. Указом Президента України від 15 листопада 2002 року старшому редакторові Вінницької обласної державної телерадіокомпанії Секрет Ганні Василівні присвоєно почесне звання „Заслужений журналіст України”. Вона лауреат Київської обласної премії ім. О. Бойченка (1980 р.), премії ім. К. Гришина (1996 р.), літературно-мистецької премії ім. Є. Гуцала (2001 р.), премії ім. В. Орлика (2002р.)¹⁴

Ганна Секрет, журналіст, автор та ведуча програми „Будьмо знайомі” стала переможцем Вінницького загальноміського конкурсу „Людина року 2001” в номінації „Телерадіопрограма року”.¹⁵

У 2003 році Ганна Василівна Секрет отримала подяку від київського міського голови за активну участь у зміцненні дружніх зв’язків між Вінниччиною та столицею України – містом Київ.

Особливе вміння розуміти і відчувати турботи людей, допомагати їм у скрутний час не лише словом привели її на шлях служіння людям – вона обрана депутатом Вінницької обласної ради у 2006 році.¹⁶

Ганні Секрет допомагає в її творчості колектив, з яким вона працює тепер. Це журналістка – Людмила Паньків, оператори - Сергій Приймак та Людмила Кирилук, монтажер - Ольга Мазур.

Приходимо до висновку, що Ганна Секрет є одним із фундаторів Вінницького обласного телебачення з часу його становлення. Передачі „Будьмо знайомі” та „Дивоцвіті” є сьогодні і стануть для наступних поколінь джерелом знань з історії рідного краю. Ганною Секрет створені унікальні телефільми, які розповідають про героїв війни і праці, талановитих митців, відомих художників і поетів, освітян і релігійних діячів. Сподіваємось, творчість Г. Секрет приверне до себе увагу істориків, етнологів, діячів мистецтв та культури. Адже створені нею півтори тисячі передач – це справжній архів на електронних носіях, до якого можуть прийти працювати десятки вчених сьогодні і в майбутньому.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Подоля. – 2002. - 17 квітня; 2. Г. Секрет Будьмо знайомі. – Вінниця, 1999. – С. 235; 3. Комсомольське плем’я. - 1974 - 23 березня; 4. Київська правда. - 1986 – 2 жовтня; 5. Г. Секрет Будьмо знайомі.– Вінниця, 1999 – С. 39-42; 6. Вінницька газета. – 1998. – 24 листопада; 7. Подільські відомості. - 1999. - 8 квітня; 8. Вінницька газета. – 1998. - 20 січня; 9. Панорама. - 1998. - 28 січня; 10. Панорама. - 1999. - 10 квітня; 11. Кримська світлиця. - 2000. - 29 вересня. С. 7; 12. Подільська зоря. – 2004. – 13 березня; 13. Обрії Оратівщини. – 2005. - 28 липня; 14. Зірка на ім’я Ганна // Світлиця.– 2004. – січень-березень.– С.10; 15. Вінницька газета. – 2002. – 1 березня; 16. Громада. - 2006. - 8 квітня.

МИКОЛА ГОРБОВИЧ, ЯКИЙ БУДУВАВ УКРАЇНСЬКИЙ СВІТ

Микола Якимович Горбович - наш сучасник: ще вчора він ходив вулицями Вінниці, часто брав участь у громадсько-політичних заходах, виступав на радіо, був дописувачем вінницьких та київських газет, найактивнішим учасником виборчих кампаній, виступав перед учителями, консультував селян-пайовиків. Помічник декількох народних депутатів України. Проте все сказане не охоплює багатогранності його особистості й далеко не вичерпує сфер його дії й не окреслює глибини його інтелекту. Його невгамовна енергія, здатність народжувати ідеї, безкорисливий патріотизм вказують на те, що він усім своїм духом, засягами й стилем діяльності був будівничим українського світу.

Він народився 15 вересня 1933 року в селі Ново-Іванівка Криворізького району Дніпропетровської області в багатодітній родині шахтаря. Після закінчення в 1948 році Верхньодніпровського сільськогосподарського технікуму працював дільничним агрономом на Дніпропетровщині. Потім навчався в Кримському сільгоспінституті, став ученим агрономом плодощовківництва і виноградарства. З 1962 до 1969 р. – викладач Верхньодніпровського сільськогосподарського технікуму. 1965 р. – закінчив педфакультет Української сільгоспакадемії за спеціальністю викладача економіки та організації сільгоспвиробництва. У 1968 – закінчив аспірантуру на кафедрі естетики Київського держуніверситету. Виключений з партії й позбавлений роботи за осуд радянського вторгнення в Чехословаччину. Годі й говорити про те, що «найгуманніша» советська система дала йому змогу захистити дисертацію.

З 1971 р. живе й працює у Вінниці, займається нормативно-дослідними розробками та розробками в царині наукової організації праці в структурі Агропрому. Наприкінці 1980-х років у Вінницькому педінституті набув фаху практичного психолога. Був експертом крайової організації Народного руху України з питань роздержавлення та приватизації, брав активну участь в розробці виборчої платформи кандидатів у депутати обласної та Верховної Ради від НРУ, у 1989-1994 рр. – референт-консультант народних депутатів України Зінченка А.А., Муляви В.С., Павличка Д.В., Зарубінського О.Г.

Це стислий виклад життєвого шляху. У стилі відділу кадрів.

Але якщо по суті, то пильний погляд завважить, що ще під час навчання в Кримському сільськогосподарському інституті у його світлій голові постійно визрівали й народжувалися далекосяжні плани та виникали неймовірні, як тоді здавалося, ідеї. Навколо нього завжди вирувало життя й постійно гуртувалися люди, особливо студенти молодших курсів. Організований Миколою гурток естетичного виховання мав чималий авторитет серед студентства. Його ерудиція, ідеї та плани заворожували й до Миколи та його товариства тягнулася студентська молодь. Гуртківці запровадили зустрічі з відомими кримськими літераторами, журналістами, провадили спільні вечори зі студентами педагогічного інституту, відвідували вистави Кримського українського музично-драматичного театру, йшли в туристичні походи. У походах вивчили весь гірський Крим, знайомилися з його природою та мешканцями.

Вже наприкінці п'ятдесятих років, коли більшість колгоспів ледь животіла, Микола Горбович перейнявся проблемами впровадження засад естетики в сільське господарство, в тому числі в найвідразливішу його сферу - у сільські тваринницькі ферми. Він задумувався над нейтралізацією аміачного смороду, бруду та мух і навіть пропонував використовувати музику не лише для покращення життєвого тону доярок, але й для підвищення надоїв. Ну й що? - скаже хтось. Це, мовляв, давно робиться на Заході, там навіть комп'ютер корми раціонує. Так то ж на Заході, а звернімося до колгоспної практики 50-х років, практики узаконеного рабства. Щоб якийсь студент провінційного сільгоспінституту пропонував упроваджувати естетику в системі рабської праці! Звичайно, партійні та господарські прагматики сприймали Миколині ідеї як нісенітницю та байки відірваного від життя мрійника. Але згодом досвід багатьох країн світу переконливо довів, що кримський студент і в цьому питанні мав рацію. Довів для всіх, але до українського села не довів ще й досі.

М. Горбович не лише задумувався, але й плідно працював над удосконаленням сільськогосподарських знарядь праці. Він постійно щось власноруч виготовляв і пропонував удосконалення. Микола сконструював спеціальні кінні граблі ручного збору зрізаної виноградної лози з міжрядь, їх випробували в навчальному господарстві. Проте недолуге керівництво навчального господарства та малокомпетентні й відірвані від життя викладачі кафедри заблокували студентську пропозицію. Він розробив профільні держакі для лопат, сапок та молотків - зручні й ергономічні, від яких не натираються мозолі. Вже в Сімферополі цією колекцією держаків студент

.....
ошелешив членів державної екзаменаційної комісії при захисті дипломної роботи з естетики праці. Взагалі це якесь диво, що Миколі Горбовичу вдалося переконати ретроградів з парткому та катедри організації праці у доцільності дипломної роботи на цю тему.

Для тодішнього сільськогосподарського навчального закладу він був унікальним явищем, виявивши надзвичайно високий розум, мудрість та широту поглядів. Тим, хто вчився поряд з ним видавалося, що Микола був уродженим мислителем, народним філософом від Бога. І ось йому, найталановитішому випускникові Кримського сільгоспінституту за всю історію його існування, з примусу кадебістських структур, запропонували поїхати на роботу бригадиром у якесь занедбане північнокримське господарство. Так тодішня система визначала місце для українського інтелігента, українського таланту.

Особливо треба наголосити на тому, що довкола М. Горбовича гуртувалася саме україномовна молодь, а сферою зацікавлень його та його оточення була передовсім українська культура. Микола теж добре усвідомлював, що він є не лише носієм утилітарних агрономічних знань. Та неважко було побачити, що йому бракує відповідного середовища. Він мріяв це середовище створити: зібрати членів заснованого ним гуртка-товариства в якомусь одному господарстві на материковій Україні і сформувати з них дієве ядро: керівника господарства, всіх фахівців, директора школи й учителів. У цьому господарстві він мріяв запровадити всі свої напрацювання з естетики праці.

Тема доладних, досконалих знарядь праці, передовсім ручних, хвилюватиме його все життя. Власноруч конструював спецодяг для садівника, намагався вдосконалити за новітніми ергономічними нормами такі усталені і звичні землеробські інструменти як лопата чи сапа. Вже у Вінниці він виставляв ці знаряддя на сільськогосподарських виставках. Домовився з вінницьким підприємством ВАТ «Ремтехсільмаш», щоб бодай деякі з них були взяті до виробництва. Відзначимо, що це було оцінено належними чином, хоча у своєрідний спосіб: колекційні примірники власноруч виготовлених М. Горбовичем знарядь праці були вкрадені!

Микола Якимович був людиною енциклопедичних знань: від практичної агрономії до медитації та китайських стратагем, від ергономіки до психології. Проте, поважаючи теоретичну обізнаність, він над усе цінував практичні уміння, любив все робити власноруч - сільськогосподарські інструменти і знаряддя, пристосування для фізичних вправ, профілактичні пристрої для лікування фізичних чи фізіологічних недуг і багато іншого. Часто висловлював свій подив і обурення тим, що людство в усі віки „розцяцьковувало” (це термін Горбовича) й удосконалювало знаряддя вбивства - мечі, шаблі, ножі, вогнепальну зброю, а знаряддя землеробської праці залишалися завжди на рівні неолітичної епохи.

Нагадаймо, що Микола Горбович пішов до аспірантури на кафедру естетики Київського університету ім. Тараса Шевченка. Зацікавлення філософією, психологією, соціонікою органічно притаманне всій його творчій діяльності. Його дуже цікавила практична психологія, він вивчав мистецтво діалогу, режисури, драматургії. Він дуже уболівав з приводу того, що сучасна суспільна проблематика, в тому числі психодрама соціально-психологічних колізій у селі, не розробляється українськими письменниками й драматургами.

Звертаючись до Конгресу української інтелігенції, у діяльності якого брав щонайактивнішу участь, він, зокрема, говорив: «Тепер ми перебуваємо в історичній добі зародження, становлення й утвердження господаря в сучасному селі. Залишити цей суспільний поступ без підтримки митців, науковців, без співучасті інших громадян означає затримати його ходу й приректи селянина долати цей шлях наосліп, пробами й помилками». Сам він брав щонайактивнішу участь у практичній допомозі українським селянам в добу тотального розкрадання колгоспного майна, здійсненого червоними поміщиками та родичами райкомівських погоничів.

Гостро критикуючи позицію лідерів національно-демократичних організацій за їхню байдужість до проблем села, він був свідомий того, що за належної організації саме з цими структурами пов'язаний шанс виходу України з глибокого соціального тупика, в якому її тримає колишня райкомівсько-гебістська номенклатура, не даючи народу змоги виявити власну саморушійність та промітність: «Господарча винахідливість громадянської волі, притаманні людям середнього й мастнішого класу. Тому ми з тими партіями демократичного спрямування, які всіляко сприяють росту рядів громадян середнього класу - соціальної основи демократії. Дбаймо про них», - наголошував М. Горбович¹.

Як відзначає директор Інституту післядипломної освіти вчителів Людмила Юрчук, «Миколу Якимовича знав весь політичний бомонд, він із пропозиціями заходив до всіх партій: і лівих, і

правих, центристів, прагнучи об'єднати, помирити, розвести, коли треба, та сказати своє вагоме слово старійшини демократичного патріотичного руху на Україні. З'їзди, конференції, засідання координаційних рад, маніфестації або круглі столи - він був скрізь, не бував на перших ролях, а був розумовим двигуном інших». Він приносив у політичні партії та громадські рухи чимало суспільне значущих ідей, готовий був організувати їх утілення. Одне питання: чи хотіли й чи здатні були їхні лідери, навіть ті, хто називали себе демократами, почути ці ідеї. А побороти систему КПРС можна було лише на засадах нової самоорганізації. М. Горбович ставив чіткий загальний діагноз: «У нас немає політичних партій, у нас є тільки зграї змовників». І відмовлявся формально вступати до будь-якої з них, поки вони не гуманізують своїх внутрішньопартійних відносин.

Його «Статут Нашої партії» є виняткової сили вбивчою політичною сатирою, що передає змовницьку егоїстичну сутність сучасних українських «партій», для яких турбота про дезорієнтований, розчарований і деморалізований український люд важить небагато. Найперше значення мають місця на сідалі для т. зв. «політичної еліти», галаслива передвиборна риторика, лицедійство та особиста відданість начальству. «Він ніколи ні на кого не скаржився, - відзначає Д. Павличко, - вірив людям, вірив, що Україна вже ніколи не буде російською колонією, був щасливий від своєї патріотичної переконаності й передавав мені цю впевненість. Чиста і радісна душа Миколи Горбовича підтримувала мене в тяжкі часи розколу Руху. Він прагнув єдності, умів поєднувати амбітних політиків і провідників, але його не слухали. Якби Рух складався з одних Горбовичів, він тривав би століття», - відзначає Дмитро Павличко.

Тему українського суверенітету він бачив у всій трагічній суперечливості складного історичного розвитку нації, над якою верховодять провідники московського інтернаціоналізму, «боделановці», «касатоновці», «савіновці» та інші колонізатори. Вона тісно пов'язувалася з проблемою будівництва нафтопроводу «Одеса-Броди» та його навмисним гальмуванням режимом Кучми. З іншого боку, вона безпосередньо зачіпала іншу його ключову проблему - визволення українського села, наново закабаленого вже в умовах начебто незалежної України. «Економічною загрозою всім сільгосппідприємствам стало подорожчання енергоносіїв до такої міри, що вивозити органічні добрива на тракторній тязі є справою збитковою, комбайнове збирання коренеплодів є дорожчим, ніж ручне збирання, оранка у сучасному виконанні її розорює підприємство. Хто ж опікується цим у державі? ... Шість років безкарно гальмують будівництво цього терміналу та організацію танкерного флоту боделановці, касатоновці та інші провідники московського інтернаціоналізму... Шановні держслужбовці агрокомплексу, заберіть у свої руки справу енергопостачання ще на стадії завезення нафти танкерами із Поті! Нехай хоч один танкер буде селянським! Бо і це джерело енергозабезпечення потрапить до чужих рук».

Соціальну природу сучасної української влади М. Горбович характеризував дуже точно: «...зголоднілі за капіталом заводчики організовують перепродування заводського майна шляхом виманювання акцій у робітників і заважають випускові техніки, потрібної селянам.

Із соціалістичних домовин вийшли начальники-перевертні, щоб висотувати сили приспаного люду. Крім класичних (ліберального, демократичного й авторитарного) типів управління з'явився четвертий – вампірний. Він уособлюється неморальним директором. Тепер цей тип управління заповзятливо насаджується в сільгосппідприємствах, що їх назвали загадковими СТОВами, САТами, ПОПами. І ці утвори мають бути обов'язково великими, бо вимоги у вампірів теж великі. Виконавча влада, ота, що ініціювала становлення приватизаційного директорату, спостерігає свавілля неморальності і мовчить». Ця влада, зазначав Микола Якимович, «числиться у держслужбовцях, але слабує на відсутність звичайного патріотизму». І підкреслює: «А ви й досі сумніваєтеся, чи має патріотизм, крім моральної, ще й економічну цінність?»

Він наголошував, що свавілля вчорашніх червоних поміщиків у «реформованому» за кучмівською моделлю селі не склалося само собою, так би мовити стихійно. Владні структури несуть за нього безпосередню відповідальність: «Якщо в колгоспах культивувалося безправ'я тільки де-факто, то тепер майнове й земельне безправ'я закарбовано у статутах, орендних угодах, які зареєстровані у відповідних органах виконавчої влади. Це здійснюється послідовно й наполегливо, і за це безправ'я проголосували самі селяни, часто у супроводі міліції». І далі: «Суцільна колгоспизація реанімувала колгоспно-поміщицьку психологію по всіх селах національно і соціально пригніченої України. Тепер мусимо перейнятися тривогою: у наших селах є наймити, їм до пари потрібен поміщик. Щаслива нагода викривленого реформування колгоспів дала в руки вчорашніх номенклатурників важелі, щоб спрямувати зміни у нецивілізоване русло, яке здатне відкинути Україну назад на два століття рабської неволі»².

Царина соціальних відносин на селі та нових засад в організації сільського господарства була основною, якій він присвятився в останні роки: як краще організувати справу, як обробляти, як доглядати, як створити, родинне господарство, кооперативне господарство провести розпаювання, як отримати землю вчителям, оцінка земельних ресурсів. Микола Якимович писав до Уряду, до обласної Ради, до газет, виступав на радіо, на засіданнях судів, на сходах сіл, ходив просто до людей. Відгукувався на прохання селян, що зазнавали утисків, обдурених і обібраних. Він був майстром складання якнайточніших і найвиважених з правного боку статутних документів для селянських господарств. Ці статuti мають непроминальне значення. Вони є зразком культури виробничих та міжлюдських відносин, правової культури. Вони є взірцем української гуманістичної культури нашого часу.

Його гуманізм мав практичний, дієвий характер. Він допоміг у становленні кооперативних та селянських господарств у Стадницькому районі, Кашперівці та Білопільці Козятинського, Демидівці Жмеринського районів та інших. Завдяки його участі було виграно 47 справ селян про повернення земельних паїв. Лише одного цього, на наше переконання, достатньо для того, щоб ушанувати Миколу Якимовича як борця з новітнім закабаленням українського селянства. За свій кошт пенсіонера їздив, писав, консультував, відстоював, відвойовував, добивався, вчив як і про що писати, куди звертатись за правдою. Залучав до справи захисту селян людей з різних політичних партій і громадських рухів, аби лише відгукувалися й діяли. Залучав розумних людей, що допомагали відшукувати таланти від землі, складати каталоги рослин, складати базу даних, сприяли виготовленню малої сільськогосподарської техніки.

Всупереч несприятливим соціальним обставинам на селі, М. Горбович був сповнений віри в можливість гуманізації цих відносин. Особливою теплотою й співчуттям сповнені його слова: «За тривалі десятиліття панівних методів чужинецького (казенного) адміністрування українці стужилися за звичаєвою доброзичливістю на роботі. Вони з підвищеною зацікавленістю вивчають японський досвід з цього приводу. Але буде і наш. Економізм і юридизм виявився до цього нечутливим». Він вбачав шанс виходу з кризи в утворенні родинних і кооперативних господарств і радив селянам у найближчій перспективі організовувати родинні господарства і об'єднуватись ними в кооперативи чи господарські товариства, вбачаючи в них основу «природного зародження матеріальної бази самостійних господарів, об'єднаних родинними та свояцькими зв'язками. Як доводить світова практика, у таких господарствах найгуманніші виробничі стосунки, бо вони олюднені звичаєвим правом роду та родини». І далі: «Осідок спорідненого середовища, окраса моєї нації, родинне господарство подасть своєрідні зразки патерналізму, братерської взаємодопомоги для запозичення іншими суспільними утворами».

У сприянні організації таких господарств він бачив важливу місію національної гуманітарної інтелігенції: «Справедлива винагорода участі майном, землею, працею - то споконвічна проблема кожного господаря. Розв'язання цієї проблеми може бути успішним тільки за умов таких виробничих стосунків, які засновані на правилах демократичного врядування, гуманізму, тобто на моралі цивілізованого суспільства. Такі критерії, правила гуманізації виробничих стосунків здатна опрацювати успішно інтелігенція гуманітарної спеціалізації. Бо технічна, економічна інтелігенція вбачає в селянинові тільки виробника продукції і складає ціну йому тільки за центнери врожаю, а не за здоровий спосіб життя, моральну роль у суспільстві й природі». Очевидно, без об'єднання зусиль інтелігенції, що бере активну участь в суспільно-громадському житті, у тому числі й у вирішенні долі українського селянства, не випадає розраховувати, на те, що вдасться згуртувати націю в цілісний, взаємодійний соціально-політичний організм.

Особливо варто наголосити на високій культурі мовлення Миколи Якимовича. Виходець з української сім'ї з Криворіжжя, він був носієм особливого звукового ладу мовців степового краю, зберіг багатство лексики й властивості української мовної стилістики. Його виступи на радіо й статті в пресі приваблюють не лише чіткістю у постановці й розкритті теми, але й яскравою образністю й мовною неповторністю. Він не просто зберіг це надбання, а все життя свідомо плекав його. Роздуми й знахідки над питома українською термінологією в різних галузях діяльності - і в цьому є істотний внесок М. Горбовича.

Є ще одна царина багатогранної гуманістичної та просвітницької праці Миколи Горбовича. Свого часу йому допікала дуже сильна алергія й він, не знайшовши порятунку в офіційній медицині, став шукати альтернативний шлях. Проблеми людського організму і його здоров'я були в полі найбільшого інтересу Миколи Якимовича. Акупунктура ші-ацу, праці Авіценни, Поля Брега, Шелтона, лікувальна практика народної медицини, фітотерапія - ось коло його зацікавлень. Багатьом

.....
він повертав здоров'я, допомагаючи організуватися, пройти сеанс оздоровчого голодування. Організовував і наполягав, щоб вінницька інтелігенція активніше брала участь в оздоровлювальних «кавунових» та «огіркових» тижнях, рятуючи цим від хронічних судинних захворювань, переважно й хвороб печінки та шлунково-кишкового тракту. Він блискуче й тонко опанував майстерністю вправлення хребта й цим допоміг сотням, якщо не тисячам людей. Причому робив це (наголошую!) безоплатно. Не раз кепкував над хворими лікарями, розуміючи їх безпорядність і непрофесійність перед хворобами, вважаючи, що сучасна медицина, особливо терапія, знаходиться у „хімічному” тупику.

Його молодша сестра, Валентина Якимівна, яку він вирятував від запущеної астми, згадує: «Пізніше, коли я вже, можна сказати, стала на ноги, він згадував, що, мовляв, я не піднявся у начальниках, але я виріс як **людина**. Справді, він був і залишається у мене в споминах дуже людським, благородним, доброзичливим, лагідним, мужнім братом, і я називаю його **Голосом Совісти** у нашій родині».

Переконаний, що ми маємо всі підстави для того, щоб вважати Миколу Якимовича Горбовича Голосом Совісти української інтелігенції.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Народна хвиля (Вінниця).-2000.-№38 вересень; 2. Самостійна Україна.- Ч.7-8. – 2001. – 23-28 лютого.

Л.Ф. Жовнір, С.М. Жовнір

ОЛЕКСАНДР ТОПЧІЄВ – ВИЗНАЧНИЙ ГЕОГРАФ, ПЕДАГОГ, ОСОБИСТІСТЬ

Топчієв Олександр Григорович – завідувач кафедри економічної та соціальної географії Одеського національного університету імені Іллі Мечникова, доктор географічних наук, професор, заслужений діяч науки й техніки України, член Вченої ради Українського географічного товариства та голова Одеського відділення УГТ, Голова Одеського відділку Асоціації картографів України, член Бюро Південного наукового центру Національної академії наук України¹.

Народився О. Топчієв 22 липня 1939 р. у сім'ї робітників в шахтарському селищі, яке нині входить у межі м. Антрацит Луганської області. У 1956 р. закінчив з медаллю Михайлівську середню школу і для подальшого навчання обрав Львів з його найстарішим на території України університетом імені Івана Франка. Бажання пізнати світ привело на географічний факультет, і географія стала змістом всього подальшого життя.

Львівський центр географічної освіти поєднував в собі досягнення і традиції місцевої школи класичної географії та картографії і високий професіоналізм багатьох відомих науковців і педагогів, які приїхали з інших вузівських центрів у повоєнний час відновлювати Львівський університет. Спілкування з викладачами, надзвичайно широким за своєю географією колом студентів, напружена самостійна робота у бібліотеках сформували світогляд майбутнього географа. Саме в цей період були закладені підвалини властивої Олександрю Григоровичу енциклопедичної ерудиції, високого професіоналізму, надзвичайної багатогранності. З ним цікаво спілкуватись і професіоналам найвищого рангу, і молодим дослідникам, і студентській молоді з найширшого кола проблем географічної науки, економічного, політичного, культурного життя суспільства. Вироблені у студентські роки жадоба до знань, висока організованість і вимогливість до себе, надзвичайна працездатність були пронесені через всі складності життя і стали запорукою досягнень на ниві науки.

Закінчивши з відзнакою університет, О. Топчієв започаткував свою наукову біографію у проблемній лабораторії якісної оцінки земель при Львівському університеті. Становлення молодого науковця відбувалось у співпраці з відомими фахівцями у сфері ґрунтознавства та ландшафтознавства проф. І.М.Гоголевим, К.І.Геренчуком, проф. П.Т.Вашенком та П.М.Цисем, іншими висококваліфікованими географами. Лабораторія займалась дослідженням ґрунтово-геохімічних процесів в Українських Карпатах, а пізніше проблемами кадастрової оцінки земель та земельного кадастру. Необхідно підкреслити, що в радянській політичній економії та тогочасній економічній науці земельний кадастр розглядали як суто буржуазну категорію, “не властиву соціалістичному суспільству”. Тільки наприкінці 1960-х рр., коли в СРСР був прийнятий новий закон про землю, а в Москві був заснований державний інститут земельних ресурсів, з проблем земельного кадастру було знято “ідеологічне табу”. У 1966 р. О. Топчієв захистив кандидатську дисертацію “Основи методики земельного кадастру гірських районів (на прикладі Українських Карпат)”. Розроблена методика кадастрової оцінки земель не втратила своєї актуальності й сьогодні.